

IZLOŽBA „TKO TU KOGA ŽENI?“ U MUZEJU DVOR TRAKOŠĆAN

ANDREJA SREDNOSELEC □ Dvor Trakošćan, Lepoglava

sl.1. Pogled na postav izložbe *Tko tu koga ženi?* – prva prostorija. Fotografirao Dubravko Hrupa.

sl.2. Pogled na postav izložbe *Tko tu koga ženi?* – druga prostorija. Fotografirao Dubravko Hrupa.

sl.3. Posjetitelji razgledavaju izložbu. Fotografirao Dubravko Hrupa.

Izložbom *Tko tu koga ženi?* muzej Dvor Trakošćan obilježava 70. obljetnicu svojega postojanja. Kao središnje događanje te visoke i važne obljetnice priređena je tematska izložba koja donosi priču o ugovorenim brakovima. Svečano otvorenje izložbe održano je 24. travnja 2024. u prisutnosti brojnih uzvanika, zainteresirane muzejske javnosti, građana i medija. Svečanosti su nazočili i župan Varaždinske županije Anđelko Stričak te načelnik Općine Bednja Damir Poljak, a izložbu je otvorila ministrica kulture i medija dr. sc. Nina Obuljen Koržinek.

Ugovoreni su brakovi sve do u 20. stoljeće bili sastavni dio socijalno-ekonomskih strategija plemićkih i velikaških obitelji. Brak je bio sredstvo stjecanja i potvrđivanja društvenoga i materijalnog položaja te način ostvarivanja političkih ciljeva.

Izložba posvećena toj temi konceptijski je podijeljena na pet cjelina. Uz prvu, kraću cjelinu koja nas uvodi u svijet plemićkih i velikaških brakova, druga istražuje ženidbenu strategiju obitelji Drašković i na njihovu primjeru

pokazuje kako je jedna velikaška obitelj bračnim vezama kroz stoljeća gradila i održavala svoju moć i bogatstvo. Ta cjelina donosi kratku povijest Draškovića i podatke o jedanaest uglednih obitelji koje su se s njima povezivale ženidbom, neke i u više generacija, a njihovi grbovi ukrašavaju prostorije dvorca Trakošćana.

Najopsežnija, treća cjelina pruža uvid u ključne elemente procesa sklapanja brakova poput ženidbenih ugovora i miraza, koji je često znao postati predmetom spora. Najpoznatiji je takav primjer u obitelji Drašković bio sukob oko miraza Marije Euzebijе Drašković, prve supruge Nikole VII. Zrinskog. Treća se cjelina bavi i poželjnim i nepoželjnim bračnim partnerima jer su neprimjereni izbori često izazivali skandale, kao primjerice brak grofa Josipa Kazimira Draškovića i plemkinje nižega roda Suzane Malatinski.

S obzirom na razlike u položaju muških i ženskih pripad-

sl.4. Rodoslovlje obitelji Drašković.
Fotografirao Dubravko Hrupa.

sl.5. Ministrica kulture i medija
dr. sc. Nina Obuljen Koržinek razgledava
izložbu. Fotografirao Dubravko Hrupa.

sl.6. Izložbeni stol s fotografijama Julijane
Drašković, rod. Erdődy. Fotografirao
Dubravko Hrupa.

sl.7. Tematske legende. Fotografirao
Dubravko Hrupa.

nika plemićkog staleža, četvrta cjelina istražuje doprinos i značaj koji su plemkinje imale u društvu i u svojim obiteljima. Nerijetko su se pokazale kao sposobne gospodarice koje održavaju stabilnost, blagostanje i napredak svojih obitelji, kao i ključne figure u očuvanju kulturnoga i povijesnog obiteljskog identiteta te umjetničkog nasljeđa. Njihova je uloga predstavljena dvjema pripadnicama obitelji Drašković, Eleonorom Felicitom rođ. Malatinski te Julijanom rođ. Erdődy.

U modernom je društvu došlo do velikih promjena te su se duboko ukorijenjene tradicije i povijesne prakse ženidbenih plemićkih i velikaških veza tada našle pred novim izazovima. U skladu s tim posljednje, peto poglavlje donosi zaključak o toj kompleksnoj temi.

Izložba je postavljena u dvjema galerijskim prostorijama drugoga kata dvorca Trakošćana. Izloženi su portreti, fotografije, sitan inventar i druga građa, uključujući 55 originala i oko 90 preslika iz fundusa muzeja Dvor Trakošćan, Gradskoga muzeja Varaždin, Hrvatskoga povijesnog muzeja, Muzeja za umjetnost i obrt, a izloženo je i arhivsko gradivo iz Hrvatskoga državnog arhiva i Nadbiskupijskog arhiva u Zagrebu. Prema vremenu nastanka, izloženi predmeti obuhvaćaju razdoblje od sredine 16. do početka 20. stoljeća i vrijedan su izvor koji osvjetljava život i sklapanje plemićkih brakova u tom razdoblju.

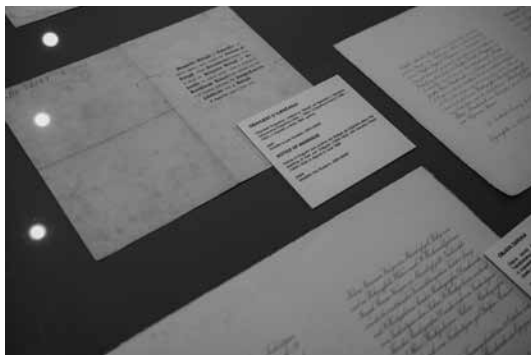
Kako su vjenčаницe mladenki uvijek bile su središtu pozornosti, posebno je mjesto na izložbi pripalo svilenj vjenčanicu iz vremena oko 1900. godine, koja je izložena u zasebnoj vitrini s pripadajućim dodatcima – velom i

sl.8. Vjenčanica s velom i vjenčićem te cipelama iz vremena oko 1900. godine. Vjenčanica je pripadala Nadi Maurić iz Zagreba (Hrvatski povijesni muzej, HPM/PMH-31998/1-3 i HPM/PMH-32001). Fotografirao Dubravko Hrupa.

sl.9. Obavijest o vjenčanju Dragutina pl. Balogha od Galanthe i Karoline Kienzl iz lipnja 1882. (Gradski muzej Varaždin, GMV-46567). Fotografirao Dubravko Hrupa.

sl.10. Simbolični zaručnički prsten Sofije Stockau i bana Josipa Jelačića iz 1850. (Hrvatski povijesni muzej, HPM/PMH-26382). Fotografirala Kristina Majcen.

vjenčićem koji ga je pridržavao te s kožnim cipelama poluniskih potpetica. Posjetitelji izložbe imaju priliku vidjeti i nekoliko primjeraka bračnoga i zaručničkog prstenja. Osobito se ističe zlatni simbolični zaručnički prsten Sofije Stockau i bana Josipa Jelačića, napravljen 1850. godine od dvaju zlatnih obruča umetnutih jedan u drugi. Tu je i drvena škrinja koja potječe iz dvorca Ebersteina u Austriji, a koju je vjerojatno kao miraz dobila Hermína Jelačić pri udaji za Juru (Đuru) Jelačića, brata bana Josipa Jelačića 1845. godine. Izložene su brojne obavijesti i najave vjenčanja te fotografije mladenaca i mladih bračnih parova poput fotografije supružnika Moritza i Paule Esterházy. Mogu se vidjeti i neke od fotografija koje je snimala grofica Julijana Drašković, kao i dio njezina slikarskog opusa.

Za potrebe izložbe oblikovani su multimedijски i interaktivni sadržaji koji posjetiteljima omogućuju aktivno uključivanje u istraživanje izložbene teme. Uz pomoć svojih pametnih telefona i QR kodova posjetitelji mogu saznati više o pojedinim cjelinama kao što su ženidbeni ugovori ili sukob oko miraza Marije Euzebijе Drašković, prve su-

pruge Nikole VII. Zrinskog, čime se dodatno obogaćuje informiranost i razumijevanje sadržaja. Digitalna aplikacija *Tko tu koga ženi?*, namijenjena ponajprije djeci, ali zanimljiva i odraslima, jedinstvena je kombinacija učenja i interakcije. Putem aplikacije korisnici se mogu zabaviti i istodobno edukativno povezati s poviješću dvorca Trakošćana i njegovim negdašnjim vlasnicima. Također, posjetiteljima je omogućeno da na tabletima pregledavaju, listaju i čitaju stare digitalizirane dokumente poput pisama grofice Eleonore Felicite Drašković ili zapisa iz dnevnika grofice Julijane Drašković.

Sadržaj izložbe također je dodatno obogaćen poučnim programima i radionicama namijenjenima osobama ra-

zličite dobi i različitih interesa. Grupe djece viših razreda osnovne škole sudjelovale su na heraldičkim radionicama usmjerenima na grbove obitelji Drašković te na grbove obitelji koje su se s njima ženidbeno povezivale. Organizirane su i radionice kaligrafije na kojima su djeca i odrasli imali priliku svladati vještinu lijepog pisanja i izraditi vlastite kaligrafske radove inspirirane Eleonorinim pismima. Također, bila su dostupna i posebna stručna vodstva koja izložbu čine zanimljivijom i pristupačnijom posjetiteljima.

Izložba *Tko tu koga ženi?* osmišljena je tako da bi dala što bolji uvid u složene i dinamične bračne odnose u prošlim vremenima. Donosi povijesni pregled i pogled na društvene i kulturne prakse plemićkih i velikaških bračnika te istodobno istražuje povijest, ali i potiče publiku na promišljanje o vlastitim shvaćanjima braka, obitelji i društvenih uloga. Iako opsegom manja, može poslužiti kao uvod u neke nove, veće i složenije izložbene projekte, pa je stoga njezina vrijednost u činjenici da može potaknuti daljnja istraživanja i rasprave o toj zanimljivoj i intrigantnoj temi.

Uz izložbu je tiskan i dvojezični katalog koji sadržava fotografije svih izložaka i kataloški dio s opisom predmeta, a osim tiskane verzije, oblikovat će se i digitalna, koja će se moći preuzeti na mrežnim stranicama muzeja Dvor Trakošćan te će na taj način katalog biti dostupan širem krugu zainteresiranih.

Izložba je zabilježila odličan odaziv te je do sada privukla velik broj posjetitelja, a razgledali su je i posjetitelji koji su

u Muzej došli razgledati stalni postav jer su dvije prostorijske u kojima je izložba postavljena dio tog postava. Usto, izložba je privukla i veliku pozornost medija te su o njoj snimljeni brojni prilogi i objavljeni brojni tekstovi u novinama te na mnogim mrežnim stranicama.

Autorica stručne koncepcije je kustosica Dvora Trakošćan Andreja Srednoselec, stručna suradnica na izložbi je dr. sc. Marina Bregovac Pisk, a likovni postav i grafičko oblikovanje potpisuje dizajnerica Ana Katuri. Izložba je realizirana uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija RH i otvorena je do 15. rujna 2024. Planirano je gostovanje izložbe u Muzeju Turopolja u Velikoj Gorici te međunarodno gostovanje u samostanskom kompleksu Muzeja Arouca u Portugalu u prvoj polovici 2025. godine.

Primljeno: 30. lipnja 2024.

THE EXHIBITION "WHO'S MARRYING WHOM HERE?" IN TRAKOŠĆAN PALACE MUSEUM

Trakošćan Palace Museum was the organiser of a thematic exhibition entitled *Who's marrying whom here?*, which talks about arranged marriages as an integral part of the social and economic strategies of the families of nobles and feudal magnates. The exhibition explores the matrimonial strategies of the Drašković family and shows how one aristocratic family over the centuries through matrimonial alliances built up and maintained their power and wealth. The exhibition discusses the choice of desirable marriage partners as well as the undesirable who caused scandals, for example the marriage of Count Josip Kazimir Drašković and Suzana Malatinski, who belonged to the minor nobility. It gives some insight into the key elements of the matrimonial process, such as settlements and dowries, which frequently led to disputes. The best known such case in the Drašković family was the dispute about the dowry of Maria Eusebia Drašković, first wife of Nikola VII Zrinski. Because of the differences in position of male and female members of the nobility, the exhibition investigates the contribution women made to society and their families and their importance in them. Their role is shown through the examples of two members of the Draškovića, Eleonora Felicita née Malatinski and Juliana née Erdödy.

The exhibition shows portraits, photographs, small objects and other material from the holdings of Trakošćan Palace Museum, the Museum of Arts and Crafts in Zagreb, records from the Croatian State Archives and the Zagreb Archbishop's Archives. Interactive and multimedia contents were produced, various educational programmes were organised and a bilingual catalogue is to be printed. Trakošćan Palace Museum curator Andreja Srednoselec was the concept author, Dr Marina Bregovac Pisk was expert associate, and the designer Ana Katuri took care of graphic design and exhibition visual set-up. The exhibition was financially supported by the Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia.

sl.11. Supružnici Paula i Moritz Esterházy snimljeni u fotografskom ateljeru Victora Angerera u 19. stoljeću (Gradski muzej Varaždin, GMV 74612). Fotografirao Andrej Švoger.

sl.12. Aplikacija s digitaliziranim pismima grofice Eleonore Felicite Drašković, rođ. Malatinski. Fotografirala Andreja Srednoselec.